

Avui en aquesta nostra casa, tenim el goig de presentar a tot el poble de Catalunya la memòria de l'Any Clavé, és a dir, donar a conèixer quina ha estat la valoració d'aquest any llarg de celebracions, en el que hi varen coincidir els 175 anys del seu naixement, els 125 anys de la mort i, seguidament, els 150 anys de la creació pel mateix Clavé de la Societat Coral La Fraternitat, primera formació coral estable de la Península Ibèrica.

Amb aquestes commemoracions reivindicàvem la persona i obra d'en Clavé i ho fèiem evitant visions monolítiques i alhora tòpiques, que no podien aportar res de nou, però sí recuperant una figura clau en el nostre passat, amb tot el que això representa. Aquesta afirmació pot semblar simple o retòrica, però vol dir moltes coses. El coneixement o la percepció que bona part del públic tenia de Clavé o dels Cors de Clavé era distorsionada o interessada a voltes: massa sovint en Clavé ha estat simbolitzat com un messiès que va redimir les classes treballadores i les va treure de les tavernes per ensenyar-los a cantar. La seva rica dimensió humana, artística, política i social, havia de ser contemplada amb rigor i aprofundiment, i així mostrar la part més humana, revifar l'esperit social del seu missatge, fer reflexionar a tota la família claveriana i fer palès que la perennitat de la seva obra té raó de ser en l'actual societat.

Així, s'ha donat a conèixer un dels homes que van estar al front de la transformació de Catalunya en un país modern i capdavanter econòmicament i culturalment. En ple segle XIX Catalunya es convertia en un motor econòmic de referència europea i això va ser obra de totes les capes de la societat, i Clavé fou un dels intèrprets dels anhels i les esperances dels que treballaren des de baix i patiren aquesta transformació en sa pròpia pell. Fou una peça clau en la presa de consciència social i nacional que vivia el país en aquells anys centrals del segle XIX, i que cristal·litzà en la posterior generació del Modernisme. En molt bona mesura, gràcies a Clavé, la Renaixença tingué caràcter popular, i no fou només la recuperació d'una llengua literària, ni tampoc d'uns hàbits intel·lectuals, fou una presa de consciència nacional per part del conjunt del país que s'esforçava per excel·lir com a poble en tots els terrenys. Clavé va saber donar a aquest poble una forma de lleure i cultura que contribuí a aquesta presa de consciència com a grup social i alhora com a part integrant d'una nació que creixia i reclamava el seu lloc després de més d'un segle d'aniquilació.

Els mitjans amb els quals Clavé impulsà, inconscientment si es vol, aquest redreçament, foren uns mitjans moderns, a alçada de les potències culturals del moment. És conegut el pes que la cultura francesa tingué durant molt bona part del segle XIX i del XX, però la significació que podia tenir en aquell moment s'accentuava per les connotacions polítiques i socials que es derivaven de la Revolució

Francesa, en sintonia amb els elements republicans i més progressistes del moment. L'emmiration amb la cultura francesa dels que volien superar la monarquia i el domini ideològic i espiritual de l'església, pensant en un món nou amb unes relacions humanes diferents de les que imperaven en aquella Espanya retrògrada i provinciana portaren els lliurepensadors, els progressistes, a somniar altres futurs possibles, altres Icàries. El moviment coral a Europa sorgí de la França revolucionària i republicana, i s'estengué per Europa prenent diferents estils i modalitats, com a un llenguatge i una manera de fer i entendre la música totalment noves, en sintonia amb l'estètica musical del moment, plena de referències al poble i les seves esperances. Clavé fou l'introduïdor d'aquesta nova concepció musical a Catalunya. Fou la seva Icària, una Icària que s'anà construint en la vida d'aquestes entitats corals, en cadascuna de les actuacions que realitzaven, i en cada nova fundació, que repartia el fenomen per tot el país.

Fou un concepte musical nou que arrelà profundament en la consciència del poble, que ho assumí com a expressió musical pròpia, i en aquest procés intervingué notablement el fet lingüístic que ens referíem abans. El poble cantava i sentia cantar en la seva pròpia llengua, una nova música amb la que s'identificava i sentia pròpia, contribuint a aquest agermanament encara d'una manera més intensa.

Fins el 1850, data de la fundació de la primera societat coral a Catalunya, mai no s'havia sentit un cor fora de les esglésies o de l'òpera. Aquesta nova pràctica musical fou introduïda per Clavé com és conegut i ja s'ha dit. Però hi ha un altre factor que vincula el fenomen musical al fenomen social, i sense el qual aquesta nova manera d'entendre la música no hagués estat possible: l'associacionisme. Aquest fenomen tan arrelat a Catalunya, no s'inicià amb Clavé. El 1850 ja hi havia associacions de tota mena i fins i tot de caràcter popular, però sí que cal reconèixer al fenomen coral i claverià específicament la generalització de l'associacionisme arreu del Principat, com a eina de cultura, de lleure i de sociabilitat. Moltes Societats Corals Claverianes esdevingueren pal de paller en el seu poble.

Hem parlat del repertori de la manera d'entendre el fet musical popular que Clavé impulsà, i hem de fer esment també d'un altre element que gràcies a l'Any Clavé s'ha recuperat i que cal potenciar com a específicatiu dels Cors de Clavé i com a una de les facetes que han determinat la vida cultural popular catalana durant molts anys: Els cors d'homes. Clavé va escriure les seves composicions per a veus masculines, i així han estat interpretades durant decennis. El canvi de gust i d'usos musicals ha fet que la majoria de composicions de Clavé quedessin arraconades i fins oblidades, i també per la diversificació

del moviment coral els cors d'homes han anat deixant pas a les veus mixtes, el que ha dificultat més encara la possibilitat d'acostar-se a l'obra claveriana. L'any Clavé ha servit també per a recuperar el so original d'aquestes obres, amb les macrocorals. Els cors d'homes, com hem dit, és un fenomen que cal protegir i cal potenciar com a específicatiu pròpi dels cors claverians i que alhora ens agermana amb altres realitats corals europees on també perviuen aquestes formacions de veus iguals. Per tant hem pogut fer una lectura més acurada de la seva obra musical i redescobrir un molt important repertori que restava oblidat i desconegut per un segment del públic més jove, també de qui en fa de la música fonament de la seva vida.

Quan un artista mor, ens queda la seva obra, ho hem vist i ho hem sentit en molts casos. En aquest cas és una obra viva i perfectament actual, que va més enllà de l'estrictament musical, viva en cada Societat Coral, en cada casal o ateneu i en plena vigència gràcies als centenars de cantaires que la mantenen, i la fan reviure en cada concert. És la màgia de la música, que com si tal cosa ha acaronat una intensa història dibuixada a tots els indrets del País, generant al llarg d'un segle i mig d'existència amplis i substantius patrimonis: els documentals, immobiliaris i de la pròpia significació del moviment coral i associatiu català. Per tant calia tanmateix contemplar tal riquesa com una aportació del voluntarisme al servei del País, i reconèixer l'estima en què s'ha seguit el procés. El nostre és un País que ha necessitat de tothom per protegir la nostra cultura, els nostres costums i arrels. Mancava per una banda aportar part d'aquesta història al Poble de Catalunya, i per altre aprofitar la celebració per reunir a tot el moviment coral català i posar en comú problemes i expectatives, i replantejar-se nous reptes.

Així, La Federació de Cors de Clavé va considerar establir un acord de cessió en concepte de comodatiu a l'Arxiu Nacional de Catalunya de tot el fons històric i documental generat, pel seu ordenament amb criteris racionals i científics, i així mateix, factor absolutament decisiu, que aquest patrimoni que sent claveriana era per definició del poble, pogués ser a l'abast del poble de la manera més oberta i clara possible.

L'obra originària claveriana tingué continuadors en un aplec de noms de gran importància que van fer aportacions substancials i que van posar la seva empremta, Lluís Millet, Enric Morera, Oriol Martorell, Antoni Pérez Moya, Joan Llongueras, Enric Ribó, ... un impressionant actiu de persones que ha convertit el cant coral en un dels fets d'arrelament cultural i social de major importància i un dels que han atorgat una empremta caractual més personal i més individualitzada. Evidenciaven una continuïtat històrica, per tant calia reunir la comunitat acadèmica implicada en el món coral perquè situés la transcendència històrica del cant coral català i la seva projecció arreu,

i aplegar la gran família coral per afermar la consciència de ser justament això mateix, família, i tal vegada discutir amicalment problemàtiques i reptes de futur. Naixia el 1er Congrés de Cant Coral Català, amb un programa molt ambiciós i ric de continguts, centrat en dos apartats genèrics, l'Històric-Acadèmic i l'Associatiu, que facilitessin l'estudi dels patrimonis ja esmentats.

Arreu de Catalunya, Catalunya Nord, Balears, Andorra i Madrid hi van haver manifestacions festives amb gran participació i amplia mostra d'activitats amb exposicions, cant coral i conferències. Hom respirava un entorn en el que es volia exterioritzar una identitat de país i tal vegada saber-se útils des de les iniciatives que generaven les mateixes Societats Corals organitzadores i aquelles divulgacions culturals generades en àmbits universitaris. Una vegada més, quedava palès que les nostres entitats associades es troben plenament i íntegrament inserides dins del teixit associatiu català, exponent de la labor i resposta a les necessitats culturals i socials de les seves respectives poblacions.

Si em permeteu dir-ho, amb tot estem joiosos de deixar una profitosa constància del treball esmerçat que contribueix de forma definitiva a situar la vida i obra de Clavé. Ens referim a l'exposició, ja esmentada, de *Clavé al Cor*, dirigida per la Diputació de Barcelona, i el seu catàleg *l'Home i l'època*, la publicació d'una obra cabdal en el camp de la historiografia claveriana *Josep Anselm Clavé i el naixement del cant coral a Catalunya*, del doctor Jaume Carbonell, l'enregistrament del CD monogràfic *Josep Anselm Clavé, peces corals*, com a perpetuació de l'obra coral, i l'edició des del Departament d'Ensenyament de la Generalitat d'una iniciativa pedagògica de gran abast adreçada a estudiants de primer i segon grau d'ESO i de Batxillerat.

La doble commemoració va concloure al Palau Sant Jordi amb la celebració dels 150 Anys de Cant Coral a Catalunya, que seguint amb la fidelitat a l'esperit d'unió que va presidir tota la manifestació de l'Any Clavé, va ser protagonitzada per les cinc federacions de cant coral, com a representants dels 30.000 cantaires federats. Vàrem viure un acte obert, amb uns 6.000 cantaires de totes les edats conduint tota la història del cant coral seguint un muntatge audiovisual guionat per Joan Soler Amigó i assessorat per Pere Artís. Fou una mostra d'identitat i, naturalment de continuïtat històrica, que deixà un referent cara al futur en el que tots plegats tenim l'oportunitat de treballar mitjançant la música en bé de la defensa dels drets col·lectius, les noves fites en el camp de l'integració social i aprendre a tractar la globalització en la seva justa interpretació.

Finalment, i per acabar, felicitar i agrair al cantaire, el d'abans el d'ara i el de sempre, la seva entusiasta consagració, agrair

públicament la confiança, suport i col·laboració de totes les institucions de govern del País, de l'UNESCO i de la gran quantitat de persones i entitats que amb el seu esforç i dedicació han facilitat i ponderat la celebració. I al Parlament de Catalunya la seva generositat i participació en la solemnització d'aquest acte curull de simpatia per a tots els presents.